

Krzysztof Szczygielski

Leonard Piętaś – wspomnienie w setną rocznicę śmierci

Keywords: Leonard Piętaś, Roman law, commercial and exchange law, University of Lvov

Summary

Leonard Piętaś (1841–1909) was a Polish professor of law. He worked at the University of Lvov. He was interested in both Roman law and actual legislation problems of Austrian commercial and exchange law. Piętaś is an author of many valuable papers, particularly *Prawo spadkowe rzymskie* (Roman law of succession, vol. 1–2, 1882–1888). He was twice elected Rector of University of Lvov – in academic years 1881/1882 and 1888/1889. He was elected Dean of the Law Faculty as well – three times (in academic years 1878/1879, 1883/1884 and 1890/1891). Professor Piętaś was a member of many international and domestic scientific societies. Besides of his research, Piętaś was also engaged strongly in politics, holding an office of minister for Galicia to an imperial government in Vienna from 1900 to 1906.

W roku 2009 upływa sto lat od śmierci polskiego prawnika, profesora Uniwersytetu Lwowskiego, Leonarda Piętaśa (1841–1909). Stanowi to doskonałą okazję do przypomnienia sylwetki i spuścizny naukowej tego uczonego, trochę zapomnianego przez potomnych¹.

---

¹ Poza wspomnieniami pośmiertnymi i krótkimi opracowaniami o charakterze encyklopedycznym, nie ukazały się dotychczas obszerniejsze prace poświęcone przedstawieniu drogi życiowej i dorobku naukowego L. Piętaśa. Wzmianki o twórczości uczonego z zakresu prawa rzymskiego, autorstwa J. Wisłockiego, z pewnością nie można uznać za wypełnienie tej luki, zob. *Dzieje nauki prawa rzymskiego w Polsce*, Warszawa 1945, s. 77–78. Nieco szerszego omówienia działalności naukowej lwowskiego romanisty podjął się jedynie J. Kodrębski w swojej monografii *Prawo rzymskie w Polsce XIX wieku*, Łódź 1990, passim.

Leonard Franciszek Piętaś urodził się 24 lutego 1841 r. w Przemyśle. Był synem Jana i Brygidy Adamowskiej. Po ukończeniu w 1860 r. przemyskiego gimnazjum, w latach 1860–1864 studiował prawo na Uniwersytecie Lwowskim. We wrześniu 1864 r. rozpoczął praktykę w Prokuraturii Skarbu we Lwowie, a następnie w marcu 1867 r. wstąpił do służby politycznej przy lwowskim Namiestnictwie². W tym samym roku uzyskał na Uniwersytecie Lwowskim stopień doktora praw³. Habilitował się we Lwowie w kwietniu 1869 r. na podstawie rozprawy *Über die rechtliche Natur der Actiengesellschaften Börsen und Börsengeschäfte* i rok później został profesorem nadzwyczajnym prawa handlowego i wekslowego. Następnie w styczniu 1871 r. otrzymał *veniam docendi* z prawa rzymskiego, przedkładając pracę *Über die rechtliche Natur der Korrealobligation*. Najwyższym postanowieniem z 12 grudnia 1872 r. L. Piętaś mianowany został profesorem nadzwyczajnym tej dyscypliny, a 1 kwietnia 1876 r. profesorem zwyczajnym prawa rzymskiego oraz prawa handlowego i wekslowego lwowskiej uczelni⁴.

L. Piętaś rozpoczął pracę dydaktyczną z młodzieżą akademicką na Wydziale Prawa i Umiejętności Politycznych C.K. Uniwersytetu imienia cesarza Franciszka I we Lwowie od półroczna letniego roku akademickiego 1868/1869. Prowadził wówczas w języku polskim, w charakterze zastępcy profesora, wykłady z austriackiego prawa handlowego i wekslowego⁵. W okresie zatrudnienia we Lwowie uczony, poza wspomnianymi zajęciami⁶, przybliżał także studentom zagadnienia związane z prawem rzymskim. Tematyka wykładów realizowanych przez profesora ulegała zmianom i obejmowała m.in. *Pandekta: (Część o zobowiązaniach)* w wymiarze 5 godz. tygodniowo i *Historię rzymskiego prawa cywilnego* (3 godz. tygodniowo) w półroczu letnim roku akademickiego 1877/1878⁷. *Historia i instytucje prawa rzymskiego* (6 godz. tygodniowo) stanowiły przedmiot wykładu L. Piętaka w półroczu zimowym roku akademickiego 1892/1893⁸. W roku akademickim 1894/1895 profesor prowadził zaś *Prawo rzymskie (Instytucje i Proces cywilny)* w liczbie 5 godz. tygodniowo w półroczu zimowym i *Pandekta (Część*

² E. Till, *Leonard Piętaś*, „Przegląd Prawa i Administracji” (dalej: PPIA) 1909, z. 3, s. 269; *Piętaś Leonard Franciszek*, [w:] *Biogramy uczonych polskich. Materiały o życiu i działalności członków AU w Krakowie, TNW, PAU, PAN*, cz. I: *Nauki społeczne*, z. 3: P–Z, opracowali A. Śródka, P. Szczawiński, Wrocław 1985, s. 73.

³ J. Zdrada, *Piętaś Leonard*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 26, Wrocław 1981, s. 200.

⁴ Zob. Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, C.K. Ministerstwo Wyznań i Oświaty 1848–1918 (dalej: AGAD MWiO), sygn. 102 U: *Teczka osobowa L. Piętaka*; L. Finkel, S. Starzyński, *Historia Uniwersytetu Lwowskiego*, cz. II, Lwów 1894, s. 193.

⁵ AGAD MWiO, sygn. 102 U: *Teczka osobowa L. Piętaka*; F. Zoll starszy, *Leonard Piętaś. Wspomnienie pośmiertne*, „Przegląd Polski” 1909, t. 172, s. 201.

⁶ Zob. programy wykładów Uniwersytetu Lwowskiego za poszczególne lata akademickie.

⁷ *Program wykładów w C.K. Uniwersytecie imienia cesarza Franciszka I. we Lwowie w latowym półroczu 1877/8 odbywać się mających*, Lwów 1878, s. 6.

⁸ *C.K. Uniwersytet imienia cesarza Franciszka I. we Lwowie. Skład Uniwersytetu i program wykładów w półroczu zimowym 1892/3*, Lwów 1892, s. 25.

ogólna i Zobowiązania) w wymiarze 8 godz. tygodniowo w półroczu letnim⁹, a w kolejnym roku akademickim 1895/1896 *Rzymskie prawo prywatne (Historia, Instytucje i Pandekta)* w półroczu zimowym i *Rzymskie prawo prywatne (Ciąg dalszy: Nauki ogólne, Zobowiązania)* w półroczu letnim, po 6 godz. tygodniowo¹⁰. Pamiętać należy, iż L. Piętał w trakcie swojej kilkudziesięcioletniej pracy dydaktycznej w murach Uniwersytetu Lwowskiego, trwającej aż do 1900 r., nie był jedynym wykładowcą prawa rzymskiego. Równolegle z nim materię z tego przedmiotu przedstawiali także inni polscy romanisci: Ferdynand Źródłowski, Stanisław Szachowski, Leon Piniński i Marceli Chłamtacz¹¹. Dodać trzeba, że lwowski romanista prowadził również seminarium z prawa rzymskiego, ciesząc się sporą frekwencją¹². W tym miejscu należy nadmienić, że L. Piętał nie wydał własnego podręcznika, w którym studenci mogliby znaleźć kompleksowe ujęcie rzymskiego prawa prywatnego. Staraniem słuchaczy lwowskiej uczelni ukazały się jednak skrypty do prawa obligacyjnego, opracowane na podstawie wykładów profesora¹³. Również treści przekazywane przez uczonego w trakcie wykładów z austriackiego prawa handlowego i wekslowego opublikowane zostały litograficznie przez studentów Uniwersytetu Lwowskiego¹⁴.

Swoje obowiązki na katedrze uniwersyteckiej profesor spełniał zawsze z wielką sumiennością i gorliwością. Cieszył się opinią znakomitego pedagoga i opiekuna młodzieży¹⁵. Znany z wielkiego zapału do pracy naukowej, wzywał

---

⁹ C.K. Uniwersytet imienia cesarza Franciszka I. we Lwowie. Skład Uniwersytetu i program wykładów w zimowym półroczu 1894/5, Lwów 1894, s. 28; C.K. Uniwersytet imienia cesarza Franciszka I. we Lwowie. Skład Uniwersytetu i program wykładów w letnim półroczu 1894/5, Lwów 1895, s. 28.

¹⁰ C.K. Uniwersytet imienia cesarza Franciszka I. we Lwowie. Skład Uniwersytetu i program wykładów w zimowym półroczu 1895/6, Lwów 1895, s. 28; C.K. Uniwersytet imienia cesarza Franciszka I. we Lwowie. Skład Uniwersytetu i program wykładów w letnim półroczu 1895/6, Lwów 1896, s. 29.

¹¹ F. Źródłowski wykładał np. *Pandekta: Część ogólna, prawo rzeczowe i familijne*; S. Szachowski: *O poręce według prawa rzymskiego, Proces cywilny rzymski, Prawo spadkowe rzymskie, Pandekta – Prawo rzeczowe i familijne, Historię i źródła prawa rzymskiego, czy też Rzymskie prawo zastawu w historycznym swym rozwoju*; L. Piniński: *Pandekta – Prawo rzeczowe z wyłączeniem prawa zastawu, Pandekta – Prawo familijne*, prowadził także *Ćwiczenia w źródłach dotyczących nabycia prawa własności* a M. Chłamtacz, *Historię i instytucje prawa rzymskiego oraz Repetytorium z prawa rzymskiego*, zob. programy wykładów Uniwersytetu Lwowskiego za lata 1871–1900; sylwetki i dorobek tych uczonych z zakresu prawa rzymskiego przedstawia J. Kodreński, op. cit., w rozdziale VI: *Prawo rzymskie w Galicji*.

¹² Zob. programy wykładów Uniwersytetu Lwowskiego za poszczególne lata akademickie. Co do frekwencji seminarium romanistycznego prowadzonego przez L. Piętała, zob. L. Finkel, S. Starzyński, op. cit., cz. II, s. 393–395.

¹³ *Pandekta. O zobowiązaniach*, wykład Dra Piętała, Lwów 1880, s. 567; *Pandekta o zobowiązaniach. Część ogólna i szczegółowa*, według wykładów Prof. Piętała opracował K. L. Ulga, Lwów 1912, s. 57.

¹⁴ *Austriackie prawo handlowe*. Wykłady Dra Leonarda Piętała, Profesora Uniwersytetu Lwowskiego, Lwów 1879, ss. 318; *Austriackie prawo wekslowe*, podług wykładów Dra Leonarda Piętała, Lwów 1880, s. 126; zob. K. Estreicher, *Bibliografia polska XIX. stulecia*, t. 3, Kraków 1911, s. 397.

¹⁵ F. Zoll starszy, op. cit., s. 202; J. Zdrada, op. cit., s. 200.

także swoich współpracowników na lwowskim wydziale prawa do wzmożonej aktywności w celu jak najlepszego rozwoju nauki polskiej¹⁶.

Profesor L. Piętaś bardzo mocno angażował się w życie *Almae Matris Leopoliensis* nie tylko na polu pracy naukowej i dydaktycznej. Dwukrotnie pełnił najwyższe godności uniwersyteckie: rektora (w latach akademickich 1881/1882 i 1888/1889) i prorektora (w latach akademickich 1882/1883 i 1889/1890). Kierował również trzykrotnie jako dziekan lwowskim Wydziałem Prawa i Umiejętności Politycznych, kolejno w latach akademickich 1878/1879, 1883/1884 i 1890/1891. Funkcję prodziekana wydziału zaś sprawował aż czterokrotnie w latach akademickich 1879/1880, 1880/1881, 1884/1885 i 1891/1892¹⁷. Ponadto od roku 1869 był członkiem Rządowej Komisji Egzaminacyjnej Oddziału Sądowego. W 1871 r. został członkiem, następnie w 1886 r. wiceprezesem, a w 1890 r. prezesem wspomnianej komisji w zakresie przedmiotów historycznoprawnych¹⁸.

L. Piętaś wspólnie z docentem historii prawa polskiego Stanisławem Juliuszem Zborowskim i adwokatem Ignacym Szczęsnym Czernyńskim zainicjował powstanie we Lwowie czasopisma „Prawnik”, którego pierwszy numer ukazał się w 1870 r.¹⁹ Uczony wchodził w skład jego komitetu redakcyjnego i w początkowym okresie istnienia czasopisma opublikował na jego łamach wiele prac naukowych²⁰. Profesor Piętaś angażował się także czynnie w działalność Towarzystwa Prawniczego we Lwowie. W roku 1883 r. został członkiem korespondentem Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności w Krakowie. Ponadto był członkiem korespondentem Centralnej Komisji Statystycznej w Wiedniu i Międzynarodowego Instytutu Statystycznego. W latach 1888–1897 pełnił funkcję prezesa Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych we Lwowie, aktywnie wspierając wiele jego działań²¹. W 1888 r. stanął na czele komitetu organizacyjnego Zjazdu Prawników i Ekonomistów Polskich we Lwowie²².

Drugi obszar aktywności życiowej L. Piętaka, obok pracy naukowej na Uniwersytecie Lwowskim, stanowiła działalność publiczna. W latach 1886–1895 profesor zasiadał we lwowskiej Radzie Miejskiej, gdzie w sekcji V zajmował się sprawami organizacyjnymi i oświaty. Był także członkiem komisji prawniczej i dyscyplinarnej oraz delegatem do Rady szkolnej i okręgowej²³. W okresie od

¹⁶ Zob. Mowa J. M. Rektora Uniwersytetu Lwowskiego prof. Dra Leonarda Piętaka wygłoszona przy uroczystym otwarciu roku szkolnego 1888/9, „Prawnik” 1888, nr 42, s. 414.

¹⁷ L. Finkel, S. Starzyński, op. cit., cz. II, s. 376-379.

¹⁸ Ibidem, s. 193-194; J. Zdrada, op. cit., s. 200.

¹⁹ E. Till, op. cit., s. 271-272.

²⁰ Zostały one wykazane w dalszej części artykułu przy omawianiu dorobku naukowego L. Piętaka.

²¹ J. Zdrada, op. cit., s. 200.

²² F. Zoll starszy, op. cit., s. 203.

²³ K. Ostaszewski-Barański, *Pogląd na działalność reprezentacji Król. stołecznego miasta Lwowa w okresie 1871–1895*, [w:] *Miasto Lwów w okresie samorządu 1870–1895*, Lwów 1896, s. 223, 236, 252–253.

1 kwietnia 1899 r. do 8 kwietnia 1900 r. pełnił także funkcję prezesa Galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie. Dwukrotnie, w latach 1881 i 1888, jako rektor Uniwersytetu Lwowskiego zasiadał w Sejmie Krajowym. W trakcie kadencji złożył m.in. wniosek o wprowadzenie języka polskiego w prokuraturach państwowych w Galicji oraz w urzędach pocztowych i telegraficznych. Z jego inicjatywy przyznano subwencję na rozbudowę internatu we Lwowie²⁴. W październiku 1893 r. otrzymał mandat do Rady Państwa, w której był członkiem i wiceprezesem Koła Polskiego. Pracował w parlamentarnych komisjach: szkolnej, ustawy o prawach autorskich, podatkowej i budżetowej. W działalności parlamentarnej swoją uwagę koncentrował głównie na sprawach związanych z sądownictwem i oświatą, dążąc do wyeliminowania zaniedbań występujących w tych dziedzinach na terenie Galicji²⁵. Za zgodą Koła Polskiego objął w 1900 r. stanowisko ministra do spraw Galicji przy rządzie cesarskim w Wiedniu, zajmowane wcześniej przez Kazimierza Chłędowskiego²⁶. Przyjęcie go wiązało się jednak z odejściem L. Piętaka z Uniwersytetu Lwowskiego. Uroczystość pożegnania profesora przez społeczność akademicką odbyła się 28 kwietnia 1900 r. w auli uniwersyteckiej²⁷. Swoje obowiązki ministerialne wypełniał ponad sześć lat, kolejno za kadencji Ernesta von Körbera (od 19 stycznia 1900 r. do 27 grudnia 1904 r.), Paula Gautscha von Frankenthurna (od 1 stycznia 1905 r. do 30 kwietnia 1906 r.) i Konrada von Hohenlohe-Waldenburg-Schillingsfürsta (od 30 kwietnia 1906 r. do 28 maja 1906 r.) Po ustąpieniu ze stanowiska ministra do spraw Galicji, lwowski prawnik został posłem do Rady Państwa w Wiedniu. W latach 1907–1909 był członkiem Izby Panów. Za swoją działalność publiczną L. Piętał otrzymał w 1893 r. tytuł Radcy Dworu, następnie odznaczony został Orderem Żelaznej Korony I klasy w 1904 r. i Krzyżem Wielkim Orderu Leopolda w 1906 r.²⁸

L. Piętał zmarł w lutym 1909 r. w Wiedniu²⁹. W uroczystościach pogrzebowych, które odbyły się 28 lutego Uniwersytet Lwowski reprezentowali Jego Magnificencja rektor Antoni Mars, Marceł Chlamtacz, Ignacy Koschembahr-

²⁴ F. Zoll starszy, op. cit., s. 203.

²⁵ Szerzej na temat działalności parlamentarnej L. Piętaka zob. *Kronika Uniwersytetu Lwowskiego (1894/5–1897/8)*, Lwów 1899, s. 124–125; E. Till, op. cit., s. 271–272; F. Zoll starszy, op. cit., s. 204–205.

²⁶ J. Zdrada, op. cit., s. 201; W. M. Bartel, *Piętał Leonard*, [w:] *Österreichische Biographische Lexikon 1815–1950*, red. E. Obermayer-Marnach, t. 8, Wien 1983, s. 68.

²⁷ Zob. *Kronika Uniwersytetu Lwowskiego (1898/9–1909/10)*, zestawiał W. Hahn, Lwów 1912, s. 37–44.

²⁸ F. Zoll starszy, op. cit., s. 205.

²⁹ Na podstawie materiałów wykorzystanych w niniejszym opracowaniu trudno ustalić dokładną datę śmierci L. Piętaka. Według F. Zolla starszego, op. cit., s. 201 jest to 24 lutego 1909 r. Inni, jak J. Zdrada, op. cit., s. 201 i A. Śródka, P. Szczawiński, op. cit., s. 73 wskazują na 25 lutego 1909 r. Z kolei w *Kronice Uniwersytetu Lwowskiego (1898/9–1909/10)*, zestawionej przez W. Hahna we Lwowie w 1912 r., s. 250 i u W. M. Bartla, op. cit., s. 68 widnieją informacje, że to 26 lutego 1909 r. był ostatnim dniem życia lwowskiego uczonego.

Łyskowski i Ernest Till. Zwłoki L. Piętaka przewiezione zostały 2 marca 1909 r. do Lwowa i złożone na Cmentarzu Łyczakowskim³⁰.

Z wielkim szacunkiem i uznaniem o L. Piętaku wyrażali się ówczesnie żyjący przedstawiciele nauki polskiej. Romanista Fryderyk Zoll starszy we wspomnieniu pośmiertnym tak pisał o lwowskim uczonym: „...usunął się z pola pracy jeden z ziomków, rzetelnie dla dobra kraju, narodu i państwa zasłużonych, *bene meritus* w pełnym słowa tego znaczeniu”³¹. Wieloletni przyjaciel L. Piętaka ze Lwowa E. Till podkreślał, że: „Spomiędzy szczytnych przymiotów tego męża, jego zdolności, pracowitości, zawsze młodzieńczego zapału do nauki, wybijały się na pierwsze miejsce – gorąca miłość ojczyzny i czysta jak kryształ prawość charakteru. Wszelka działalność jego nacechowaną była temi zaletami, w tych dwóch kierunkach nie znał kompromisu, był nieugięty, często aż do szorstkości. Na dyplomata ani był stworzony, różnicy między uczciwością w życiu prywatnym a publicznym nie czynił; co mu dyktowało poczucie obowiązku i sprawiedliwości, wypowiadał otwarcie bez względów i względzików”³². Z kolei rektor Uniwersytetu Lwowskiego A. Mars w mowie ogłoszonej podczas pogrzebu uczonego wspominał: „Mąż to wielkiej miary i wielkiego pokroju, który wyrósł wysoko ponad poziom codziennego bytu”. Zwracał również uwagę na wielokierunkową działalność zmarłego: jako profesora w uniwersytecie, obywatela w kraju i męża stanu w państwie³³.

Spuściznę naukową L. Piętaka tworzą z jednej strony prace poświęcone prawu starożytnego Rzymu, z drugiej strony opracowania dotyczące problematyki obowiązującego prawa handlowego i wekslowego.

W dorobku romanistycznym lwowskiego uczonego fundamentalną pracę stanowi dwutomowa, choć nieukończona monografia pt. *Prawo spadkowe rzymskie*³⁴. W przedmowie autor poddaje ostrej krytyce wykształconą na gruncie niemieckiej szkoły historycznej tzw. pandektystykę, uważając taki sposób traktowania prawa rzymskiego z wielu względów za niewłaściwy. Zdaniem L. Piętaka, „prawo rzymskie powinno być przedmiotem nauki niezależnie od tego, czy, gdzie i kiedy uznano je za prawo obowiązujące, bo nie na tem polega właściwa jego wartość”³⁵. Swoje dzieło pisał uczyony przede wszystkim z myślą o młodzieży akademickiej, której służyć miało nie tylko jako podręcznik, ale stać się także zachętą do samodzielnych studiów nad prawem rzymskim³⁶. W pierwszym tomie, poświęconym pamięci rodziców, po wstępie i omówieniu ogólnych zasad prawa spadkowego oraz różnic zachodzących między systemem dziedziczenia według

³⁰ Zob. *Kronika Uniwersytetu Lwowskiego (1898/9-1909/10)*, zestawił W. Hahn, Lwów 1912, s. 250–252.

³¹ F. Zoll starszy, op. cit., s. 201.

³² E. Till, op. cit., s. 268.

³³ Zob. *Kronika Uniwersytetu Lwowskiego (1898/9-1909/10)*, zestawił W. Hahn, Lwów 1912, s. 251.

³⁴ T. 1, Lwów 1882, s. 397; t. 2, Lwów 1888, s. 217.

³⁵ L. Piętak, *Prawo spadkowe rzymskie*, t. 1, Lwów 1882, s. VIII.

³⁶ *Ibidem*, s. X–XI.

prawa cywilnego (*hereditas*) a systemem opartym na prawie pretorskim (*bonorum possessio*, s. 1–138), L. Piętak dokonuje szczegółowej charakterystyki dziedziczenia testamentowego. Przybliży kolejno zagadnienia związane z pojęciem testamentu, zdolnością jego sporządzenia i nabycia spadku *ex testamento*, formą, sposobem wyrażenia oświadczenia woli, osnową testamentu, nieważnością i wzruszalnością tego aktu i skutkami prawnymi stąd wynikającymi (s. 139–387).

Kontynuacją podjętej przez lwowskiego romanistę próby całościowego przedstawienia reguł rządzących rzymskim prawem spadkowym było ukazanie się w 1888 r.³⁷ pierwszej części tomu drugiego traktującej o dziedziczeniu beztestamentowym³⁸. Autor, po krótkich uwagach wprowadzających na temat tego rodzaju powołania do spadku (s. 1–16), przechodzi do prezentacji jego historycznego rozwoju. Analizuje dziedziczenie *ab intestato* według ustawy XII Tablic, prawa pretorskiego, reform wprowadzonych przez ustawodawstwo cesarskie przed wydaniem noweli 118 Justyniana i zmian dokonanych już przez samego cesarza we wspomnianej noweli (s. 17–161). W ostatniej części pracy ukazany został porządek dziedziczenia beztestamentowego w świetle prawa justyniańskiego po wydaniu noweli 118 w 543 r. (s. 161–218).

Dzieło lwowskiego romanisty spotkało się z pozytywną oceną F. Zolla starszego³⁹. Omawiając tom pierwszy zaznaczał on, że „Rzecz cała wyluszczoną w nim została wszechstronnie, nie pominięto ze źródeł niczego, co by rzuciło jaśniejsze światło, czy to na historię rozwoju pojedynczych instytucji, czy na dogmatyczne ich w prawie klasycznym tudzież justyniańskim ukształcenie się”⁴⁰. Recenzent podkreślał także bardzo skrupulatne wykorzystanie literatury oraz samodzielność poglądów formułowanych w pracy przez autora. Nie zabrakło też oczywiście uwag krytycznych, ale dotyczyły one przede wszystkim kwestii terminologicznych. Krakowski romanista ustosunkował się nieco szerzej do dyskusyjnych, jego zdaniem, poglądów L. Piętaka odnośnie do spadku leżącego, nie objętego przez uprawnionego dziedzica (*hereditas iacens*) i możliwości nabycia przez posiadacza takiego spadku prawa własności w drodze specjalnego zasiedzenia (*usucapio pro herede*)⁴¹. W przychylnym tonie wyrażał się również F. Zoll starszy o drugim tomie *opus vitae* L. Piętaka, akcentując sumienność lwowskiego uczonego przy badaniu poszczególnych tekstów źródłowych i gruntowność całego opracowania dziedziczenia beztestamentowego⁴². Notę recenzyjną do

³⁷ Praca dedykowana jest Uniwersytetowi Bolońskiemu z okazji jego jubileuszu.

³⁸ Wspomnieć należy, iż próby uzupełnienia podręcznika L. Piętaka podjął się inny lwowski romanista Stanisław Szachowski, który ogłosił drukiem pracę *Dziedziczenie przeciw-testamentowe w prawie rzymskim*, z. I, Lwów 1902, s. 116. Niestety, także i on nie zdołał ukończyć swego dzieła.

³⁹ F. Zoll, recenzja z: L. Piętak, *Prawo spadkowe rzymskie*, t. 1, Lwów 1882, „Przegląd Sądowy i Administracyjny” (dalej: PSiA) 1883, nr 11, s. 88–90.

⁴⁰ Ibidem, s. 88.

⁴¹ Ibidem, s. 89–90.

⁴² F. Zoll, recenzja z: L. Piętak, *Prawo spadkowe rzymskie*, t. 2 (Część I: *Dziedziczenie beztestamentowe*), Lwów 1888, PSiA 1889, z. 6, s. 468–472.

tego tomu napisał także I. Sz. Czemeryński⁴³. *Prawo spadkowe rzymskie* zwróciło też uwagę Romualda Hubego, który poświęcił tej pracy krótką recenzję⁴⁴. Chwalił w niej autora za „przedstawienie i objaśnienie samego czystego prawa rzymskiego”, a co za tym idzie, odejście od dotychczasowej lwowskiej tradycji pandektystycznego modelu wykładu prawa starożytnych Rzymian. W uwagach końcowych stawia recenzent omawiane dzieło na równi z podobnymi pracami niemieckimi⁴⁵. Krytycznie do podręcznika L. Piętaka ustosunkował się J. Kodrębski, który zarzucił autorowi brak należytego zrozumienia dla historyzmu prawnego i odpowiedniego przygotowania w tym zakresie oraz ograniczanie się do przedstawiania norm prawnych bez badania ich genezy i uwarunkowań społeczno-gospodarczych⁴⁶. Wskazując na oczywiste braki metodologiczne pracy, J. Kodrębski podkreślił jednak jej duże walory dydaktyczne⁴⁷.

Prezentując dorobek romanistyczny L. Piętaka, wspomnieć należy także o ważnym, choć niestety pomijanym przez niektórych badaczy⁴⁸ zajmujących się działalnością lwowskiego uczonego na tym polu naukowym opracowaniu pt. *Zur Lehre von der Pupillarsubstitution*, opublikowanym na łamach „Archiv für die civilistische Praxis”⁴⁹. Autor zajął się w nim prawnymi aspektami wyznaczenia przez testatora substytutu dla niedojrzałego dziecka ustanowionego dziedzicem (*substitutio pupillaris*). Ta licząca kilkadziesiąt stron rozprawa zyskała pochlebnią opinię anonimowego recenzenta, być może F. Zolla starszego⁵⁰, zamieszczoną w „Przeglądzie Sądowym i Administracyjnym”⁵¹.

⁴³ „Prawnik” 1889, nr 48, s. 411–412.

⁴⁴ Dr Leonard Piętak, *Prawo spadkowe rzymskie*, t. 1, Lwów 1882, t. 2, cz. I, Lwów 1888, „Ateneum” 1889, t. 3 (ogólnego zbioru t. 55), s. 549–554. Recenzja sygnowana jest jedynie literą R. Zdaniem J. Kodrębskiego, wyszła niewątpliwie spod pióra R. Hubego, zob. *Prawo rzymskie w Polsce XIX wieku*, Łódź 1990, s. 243.

⁴⁵ „Wydana część dzieła odznacza się jasnością i skrupulatną chęcią wyczerpania każdego przedmiotu tak, że pod tym względem nie ustępuje w niczem podobnym traktatom niemieckim, mogąc takowe w zupełności zastąpić, i to tem więcej, że bardzo często w oceniu licznych spornych kwestyi przyznać wypada naszemu autorowi pierwszeństwo”, zob. „Ateneum” 1889, t. 3 (ogólnego zbioru t. 55), s. 554.

⁴⁶ J. Kodrębski, op. cit., s. 243.

⁴⁷ Ibidem, s. 243.

⁴⁸ Nie dostrzega tej pozycji J. Kodrębski, op. cit., który pisze: „Dorobek romanistyczny Piętaka był skromny i ograniczał się do jego obszernego, choć niedokończonego, podręcznika rzymskiego prawa spadkowego, jedynego w polskiej literaturze naukowej”, s. 242. Nie wymienia jej także w twórczości uczonego W. Litewski, *Słownik encyklopedyczny prawa rzymskiego*, Kraków 1998, s. 309.

⁴⁹ „Archiv für die civilistische Praxis” 1875, z. 3, s. 378–427; dokończenie 1876, z. 1, s. 1–35. Osobne odbicie, Heidelberg 1876, ss. 80.

⁵⁰ Do przyjęcia tezy, iż autorem recenzji jest F. Zoll starszy składają przede wszystkim charakterystyczne uwagi odnoszące się do badania źródeł prawa rzymskiego, bardzo zwięzłego i jasnego przedstawienia omawianej materii oraz wskazywanie na pewne potknięcia terminologiczne. W swoich recenzjach do pracy L. Piętaka *Prawo spadkowe rzymskie*, t. I (PSiA 1883, nr 11, s. 88–90) i t. II (PSiA 1889, z. 6, s. 468–472), F. Zoll starszy akcentuje właśnie te elementy. Ponadto oceniając wartość naukową tomu pierwszego dzieła lwowskiego uczonego, F. Zoll starszy zaznacza, że znana jest mu niemiecka rozprawa L. Piętaka o substytucji pupilarnej.

⁵¹ PSiA 1876, nr 41, s. 341.

Poza wymienionymi pozycjami, w spuściźnie naukowej lwowskiego prawnika znajdują się również publikacje poświęcone pamięci romanistów: Józefata Zielonackiego, pierwszego wykładowcy prawa rzymskiego w języku polskim na Uniwersytecie Lwowskim⁵² oraz Bernarda Windscheida, niemieckiego uczonego, jednego z czołowych przedstawicieli kierunku badań pandektystycznych prawa rzymskiego⁵³.

L. Piętaś jest także autorem kilku recenzji prac romanistycznych. Szczególnie dużo miejsca poświęcił merytorycznej ocenie *Pandektów* F. Zolla starszego⁵⁴. Lektura uwag poczynionych przez reprezentanta romanistyki lwowskiej do kolejnych części wspomnianej pracy pozwala na stwierdzenie, iż okazał się dosyć surowym recenzentem. Odnosząc się do tomu pierwszego, dedykowanego Uniwersytetowi Bolońskiemu z okazji 800-lecia jego istnienia, stawia L. Piętaś zasadnicze pytanie o sposób traktowania przez autora prawa rzymskiego. Zarzuca mu, iż koncepcja zamieszczenia w wykładzie pandektowym niektórych wiadomości z historii jest nieuzasadniona zarówno ze względów naukowych, jak i praktycznych⁵⁵. Następnie przechodzi do szeregu drobiazgowych uwag dotyczących treści pracy, w których nie szczędzi ostrych komentarzy⁵⁶. Podobne opinie zawarł też w recenzji do drugiej części wspomnianego tomu, gdzie konsekwentnie krytykuje metodę wykładu przyjętą przez autora, ilustrując to stosownymi przykładami⁵⁷. Pewne złagodzenie stanowiska lwowskiego uczonego w ocenie wartości dzieła F. Zolla starszego widoczne jest w recenzji do tomu drugiego, obejmującego wykład rzymskiego prawa rzeczowego⁵⁸. W swoich spostrzeżeniach, wyraźnie krótszych i mniej szczegółowych od tych zamieszczonych uprzednio, zwraca między innymi uwagę na rzadko podejmowane próby rozstrzygania przez krakowskiego romanistę licznych kwestii spornych występujących w nauce. Samo ich zasygnalizowanie, bez wyraźnego zajęcia stanowiska wobec odmiennych poglądów głoszonych przez uczonych, wymaga – zdaniem L. Piętaka – uzupełnienia w słownym wykładzie z katedry⁵⁹.

⁵² L. Piętaś, *Józefat Zielonacki (Wspomnienie pośmiertne)*, P*SiA*1884, nr 20, s. 161–162.

⁵³ L. Piętaś, *Bernard Windscheid (Wspomnienie pośmiertne)*, P*PiA* 1892, z. 12, s. 671–675.

⁵⁴ L. Piętaś, recenzja z: F. Zoll, *Pandekta, czyli nauka rzymskiego prawa prywatnego z krótkim uwzględnieniem historycznego rozwoju pojedynczych jego instytucyj*, t. I: *Część ogólna i Prawo rzeczowe (Pierwsza połowa)*, Kraków 1888 (s. I–XXXI, 1–224), P*SiA* 1888, z. 9, s. 696–703; t. I: *Część ogólna i Prawo rzeczowe (Druga połowa)*, Kraków 1891 (s. 225–338); ibidem, 1891, z. 12, s. 567–570; t. II: *Prawo rzeczowe*, Kraków 1898 (s. 1–283), P*PiA* 1898, z. 9, s. 746–747.

⁵⁵ L. Piętaś, recenzja z: F. Zoll, *Pandekta, czyli nauka rzymskiego prawa prywatnego...*, t. I: *Część ogólna i Prawo rzeczowe (Pierwsza połowa)*, P*SiA* 1888, z. 9, s. 696–698.

⁵⁶ Ibidem, s. 698–703. Zdaniem L. Piętaka, „W ogólności jest praca autora ze względu na swą treść zwykłym podręcznikiem dla młodzieży. Autor ogranicza swój wykład do tego, co jest najniezbędniejsze, w znacznej części §§-fów do minimum z odnośnych materyi”, ibidem, s. 700.

⁵⁷ L. Piętaś, recenzja z: F. Zoll, *Pandekta, czyli nauka rzymskiego prawa prywatnego...*, t. I: *Część ogólna i Prawo rzeczowe (Druga połowa)*, P*SiA* 1891, z. 12, s. 567–570.

⁵⁸ L. Piętaś, recenzja z: F. Zoll, *Pandekta, czyli nauka rzymskiego prawa prywatnego...*, t. II: *Prawo rzeczowe*, P*PiA* 1898, z. 9, s. 746–747.

⁵⁹ Ibidem, s. 747.

Z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością sądzić można, że także recenzja do wydanej w 1877 r. w Pradze pracy F. Źródłowskiego *Das römische Privatrecht. Bd I. Das Recht im objectiven Sinn und die Personen* wyszła spod pióra L. Piętaka⁶⁰. Wylicza on wiele jej zalet, takich jak: przedstawienie odnośnych kwestii na podstawie samoistnych i gruntownych studiów, nowość i świeżość prezentowanych myśli oraz umieszczenie cennych uwag pod każdym niemal paragrafem tekstu. Zastrzeżenia dotyczą zaś formy, w jakiej F. Źródłowski przedłożył swoje dzieło⁶¹. Lwowski romanista podjął się również omówienia *Słownika łacińsko-polskiego do źródeł prawa rzymskiego*, autorstwa Teodora Dydyńskiego⁶². Mimo kilku krytycznych uwag w sprawie wyjaśnienia znaczenia łacińskich terminów *hereditas* i *postumus*, oceniający wyraził „pełne uznanie dla tej mozolnej pracy”⁶³. Nie była to zresztą jedyna praca profesora Wydziału Prawa i Administracji Szkoły Głównej Warszawskiej i późniejszego Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego, którą zrecenzował L. Piętak, albowiem zamieścił on także swoje opinie do ogłoszonej w 1891 r. w Berlinie rozprawy *Beiträge zur handschriftlichen Überlieferung der Justinianischen Rechtsquellen, I, Institutionem, Heft 1*, traktującej o rękopisach Instytucji justyniańskich⁶⁴. W tym samym roku ukazała się w Halle praca Paula Sokolowskiego zatytułowana *Die Mandatsbürgschaft nach römischem und gemeinem Recht unter Berücks. des Entwurfes eines bürgerlichen Gesetzbuches für des deutsche Reich*. Poddając analizie rozważania autora zmierzające do wykazania, że polecenie udzielenia kredytu osobie trzeciej (*mandatum qualificatum*) należy postrzegać wprost jako poręczenie nieróżniące się istotnie od *fideiussio*, a zawierane jedynie w innej formie, lwowski uczoney dochodzi do wniosku, że rozprawa zasługuje na wysoką ocenę pod względem naukowym⁶⁵.

Warto odnotować, że L. Piętak śledził także dokonania na polu naukowym innych romanistów wykładających prawo rzymskie na Uniwersytecie Lwowskim, mianowicie M. Chlamtacza i I. Koschembahra-Łyskowskiego. Praca pierwszego z nich pt. *Die rechtliche Natur der Übereignungsart durch Tradition im römischen Recht* spotkała się z krytycznymi uwagami ze strony starszego kolegi⁶⁶. L. Piętak podkreślał, że teza rozprawy była już wielokrotnie omawiana w literaturze przedmiotu, i z tego względu jej rezultat nie będzie znaczący. Docenił jednak warsztat naukowy autora i stwierdził w konkluzji, że „Pierwszą tą pracą wstąpił dr Chlamtacz w szeregi gruntownych i sumiennych pracowników na polu nauki

⁶⁰ Recenzja sygnowana jest „-pk-”, zob. PSiA 1877, nr 10, s. 83.

⁶¹ „Z treścią dzieła nie stoi na równi jego forma... styl autora i w ogóle jego sposób przedstawienia rzeczy utrudniał bardzo zrozumienie treści”, ibidem, s. 83.

⁶² PSiA 1883, nr 13, s. 103-104. Recenzja sygnowana „Pk” jest niewątpliwie autorstwa L. Piętaka.

⁶³ Ibidem, s. 103-104.

⁶⁴ Praca ta została pozytywnie oceniona przez L. Piętaka, zob. „Kwartalnik Historyczny” 1891, z. 3, s. 661-664.

⁶⁵ PSiA 1892, z. 2, s. 66-69.

⁶⁶ PPIA 1898, z. 2, s. 150-155.

prawa rzymskiego⁶⁷. Wysoką ocenę merytoryczną zyskało natomiast opracowanie drugiego z lwowskich romanistów, I. Koschembahra-Łyskowskiego, zatytułowane *Die deutsche Schule des klassischen römischen Rechts zugleich ein Beitrag zur Beurtheilung der Bedeutung des römischen Rechts für die modernen Rechte*⁶⁸. Autor podjął się w nim próby sformułowania zadań niemieckiej szkoły klasycznego prawa rzymskiego i ukazania praktycznego znaczenia prawa rzymskiego dla współczesnych regulacji na przykładzie konstrukcji osób prawnych. Analizując cele wspomnianej szkoły, L. Piętak podziela w całości pogląd, że polem pracy dla romanistów winno być czyste prawo rzymskie⁶⁹.

Drugim kierunkiem działalności naukowej L. Piętaka były zagadnienia związane z prawem handlowym i wekslowym. Zachowując porządek chronologiczny, wskazać należy na takie prace z tej dziedziny, jak: *Sprzeczne zasadnicze orzeczenia Najwyższego Trybunału w sprawach wekslowych*⁷⁰, *Wiadomości o czynnościach wekslowych Jezuitów*⁷¹, *Kto ma być poczytany za kupca według powszechnego niemieckiego kodeksu handlowego, z uwzględnieniem kodeksu handlowego francuskiego*⁷², czy *Sprawozdanie z ruchu literackiego i naukowego w zakresie prawa handlowego i wekslowego w ubiegłym roku*, odczytane w 1872 r. na zebraniu sekcji lwowskiego Towarzystwa Prawniczego⁷³. W roku 1874 lwowski badacz opublikował rozprawę *O towarzystwach zarobkowych i gospodarczych według ustawy z dnia 9 kwietnia 1873, z uwzględnieniem odnośnych ustaw w Niemczech obowiązujących. Wykład systematyczny*⁷⁴. Jak sam podkreślał w przedmowie, motywem, który skłonił go do wydania pracy, była chęć wyjaśnienia wątpliwości związanych z wejściem w życie przedmiotowej ustawy, a tym samym przyczynienie się do łatwiejszego jej zrozumienia, albowiem w opinii uczonego, pod względem jasności sformułowań ustawy nie można stawiać jej za wzór pracy ustawodawczej⁷⁵.

⁶⁷ Ibidem, s. 155.

⁶⁸ PPIA 1899, z. 4, s. 303–306.

⁶⁹ Ibidem, s. 305. Zdaniem T. Giaro: „Wobec skromności dorobku Piętaka za pierwszego postpandektystycznego romanistę lwowskiego można jednak uznać dopiero ucznia Pernice Ignacego Koschembahra-Łyskowskiego”, zob. *Dogmatyka a historia prawa w polskiej tradycji romanistycznej*, „Prawo Kanoniczne” 1994, nr 3–4, s. 94.

⁷⁰ „Prawnik” 1870, nr 25, s. 97–98; nr 26, s. 101–102; nr 28, s. 109–110; nr 29, s. 113–114.

⁷¹ „Prawnik” 1871, nr 2, s. 9–10; nr 3, s. 15–16.

⁷² „Prawnik” 1871, nr 25, s. 105–107; nr 26, s. 109–111; nr 28, s. 117–118; nr 29, s. 121–123; nr 37, s. 153–154; nr 38, s. 157–158; nr 42, s. 173–175; nr 43, s. 177–178; nr 44, s. 181–182; nr 45, s. 185–186; nr 46, s. 189–191; nr 47, s. 193–195; nr 48, s. 197–199; nr 50, s. 205–206; nr 51, s. 209–211. Osobne odbicie, Lwów 1871, ss. 74.

⁷³ „Prawnik” 1872, nr 11, s. 41–43.

⁷⁴ Lwów 1874, ss. 235. Praca poświęcona została pamięci Józefa Taniackiewicza, nauczyciela w gimnazjum w Przemyślu.

⁷⁵ *O towarzystwach zarobkowych i gospodarczych według ustawy z dnia 9 kwietnia 1873, z uwzględnieniem odnośnych ustaw w Niemczech obowiązujących. Wykład systematyczny*, Lwów 1874, Przedmowa.

L. Piętał ogłosił też na łamach „Przeglądu Sądowego i Administracyjnego” cykl publikacji *O organizacyi giełdy według prawa austriackiego*⁷⁶ oraz *O czynnościach giełdowych ze stanowiska prawa austriackiego*⁷⁷, które znalazły się następnie w pierwszym zeszycie *Miscellanea z prawa handlowego i wekslowego*, zatytułowanym: *O giełdzie i czynnościach giełdowych ze stanowiska prawa austriackiego*⁷⁸. Kontynuacją problematyki dotyczącej obowiązującego prawa handlowego i wekslowego były artykuły *O ustawach lipcowych ze stanowiska prawa prywatnego powszechnego, handlowego i wekslowego*⁷⁹ zamieszczone w całości w drugim zeszycie *Miscellanea* pod tytułem: *O istotnych znamionach czynności kredytowych i ich nieważności według ustawy lipcowej z r. 1877*⁸⁰.

Kolejną publikację lwowskiego uczonego stanowiło *Kilka uwag z powodu projektu do ustawy o odsetkach i świadczeniach ubocznych, tudzież o środkach zaradczych przeciwko nierzetelnemu postępowaniu w czynnościach kredytowych*⁸¹. W roku 1883 ukazało się opracowanie pt. *Projekt do ustawy wekslowej dla państwa rosyjskiego*⁸², w którym L. Piętał szczegółowo analizuje projekt komisji ustanowionej jeszcze za panowania cara Aleksandra II, zbadany następnie w ministerstwie sprawiedliwości i ogłoszony przez rząd rosyjski w 1882 r. Wspomnieć należy, iż przy okazji omawiania tego projektu lwowski badacz poświęca także uwagę obszernej pracy autorstwa Filipa Flamma pt. *Rzecz o wekslach i czekach na tle międzynarodowem. Z kolei w artykule Uwagi nad tłumaczeniem ostatniego zdania § 1336 pow. ust. cyw.*⁸³ zastanawia się, czy według prawa austriackiego, w razie zastrzeżenia przez strony kary umownej w przypadku niewykonania zobowiązania przez dłużnika, wierzyciel ma prawo domagać się oprócz zapłaty kary umownej także wykonania zobowiązania, czy też według swojego wyboru może żądać tylko zapłaty kary umownej bądź tylko spełnienia świadczenia. Wnioski, do jakich doszedł profesor Uniwersytetu Lwowskiego, spotkały się z krytyczną oceną Józefa Lityńskiego⁸⁴.

⁷⁶ PSiA 1876, nr 22, s. 181–182; nr 23, s. 189–191; nr 24, s. 197–199; nr 25, s. 205–207; nr 26, s. 214–216.

⁷⁷ PSiA 1876, nr 29, s. 237–239; nr 30, s. 245–247; nr 31, s. 255–256; nr 32, s. 263–265; nr 33, s. 271–273; nr 34, s. 279–281; nr 35, s. 287–288; nr 36, s. 295–297; nr 37, s. 304–305; nr 38, s. 311–313; nr 40, s. 328–329; nr 42, s. 344–345; nr 47, s. 385–389; nr 49, s. 401–404; nr 51, s. 417–421.

⁷⁸ Lwów 1877, s. 1–138.

⁷⁹ PSiA 1877, nr 1, s. 2–3; nr 3, s. 21–22; nr 4, s. 29–31; nr 5, s. 37–39; nr 6, s. 45–47; nr 8, s. 61–63; nr 9, s. 69–71; nr 10, s. 77–78; nr 11, s. 85–87; nr 13, s. 101–102; nr 14, s. 11–114; nr 15, s. 119–120.

⁸⁰ Lwów 1878, s. 139–216.

⁸¹ PSiA 1880, nr 11, s. 87–89.

⁸² PSiA 1883, nr 23, s. 179–181; nr 24, s. 187–189; nr 25, s. 195–196; nr 26, s. 205–206; nr 27, s. 213–215; nr 28, s. 221–223; nr 29, s. 229–232; nr 38, s. 302–303; nr 39, s. 307–310; nr 40, s. 317–319; nr 41, s. 323–326; nr 42, s. 333–335; nr 43, s. 340–343; nr 44, s. 349–352; nr 46, s. 365–367; nr 48, s. 381–382; nr 49, s. 390–391; nr 50, s. 397–398; nr 51, s. 405–406; nr 52, s. 413–414.

⁸³ PSiA 1885, nr 1, s. 1–3; nr 2, s. 13–14.

⁸⁴ Zob. *Uwagi nad tłumaczeniem ostatniego zdania § 1336 p.u.c. napisane przez prof. dra L. Piętała*, ocenił J. Lityński, PSiA 1885, nr 37, s. 203–207.

Spod pióra L. Piętaka wyszło również kilka recenzji do prac z dziedziny prawa handlowego i wekslowego. Dogłębna analiza treści poszczególnych opracowań i trafne uwagi czynione przez lwowskiego uczonego dowodzą, że był on znakomitym znawcą tej materii. Merytorycznej ocenie ze strony L. Piętaka poddane zostały dzieła: Zygmunta Lilienfelda, *O pojęciu i strukturze poręki ze szczególnym uwzględnieniem zobowiązań korealnych. Studium z dziedziny austriackiego prawa prywatnego i handlowego, część pierwsza*⁸⁵, Franciszka Ksawerego Fiericha, *O prawie żądania zabezpieczenia z powodu niepewnej płatności dłużnika głównego według ustawodawstwa wekslowego austriackiego*⁸⁶, Józefa Retingera, *Podręcznik austriackiego prawa wekslowego*⁸⁷ oraz prace autorstwa Antoniego Górskiego, *Zarys prawa handlowego austriackiego*, t. I: *Pojęcia wstępne i rzecz o osobach prawa handlowego*⁸⁸ i *Die Geschäftsführung und Vertretung der offenen Handelsgesellschaft*⁸⁹. Przywołane opracowania spotkały się w większości z pozytywnymi opiniami recenzenta⁹⁰. Bardzo krytyczne noty zebrala jednak wydana w 1890 r. w Krakowie praca A. Górskiego *Zarys prawa handlowego austriackiego*⁹¹.

Odnosić również trzeba, iż L. Piętał był ponadto autorem interesującego artykułu *O dążności w naszym wieku do jednolitego prawa*⁹², w którym zamieścił uwagi o aktualnych prądach kodyfikacyjnych w Niemczech, Austrii i Rosji. Przypomniał też postać badacza historii prawa polskiego i wykładowcy Uniwersytetu Lwowskiego Stanisława Juliusza Zborowskiego⁹³. Lwowski prawnik ogłaszał także opracowania z zakresu prawa publicznego, spowodowane głośnymi wydarzeniami, do jakich dochodziło w Izbie Panów⁹⁴.

Podsumowując dorobek naukowy L. Piętaka, stwierdzić należy, że liczne obowiązki na polu działalności politycznej nie pozwoliły mu oddać się w pełni pracy naukowej. Mimo to dał się zapamiętać przyszłym pokoleniom prawników przede wszystkim jako autor niezwykle cennego opracowania, jakim jest *Prawo*

⁸⁵ PSiA 1887, z. 6, s. 461–469.

⁸⁶ PSiA 1889, z. 4, s. 303–305.

⁸⁷ PSiA 1889, z. 4, s. 305–306.

⁸⁸ PSiA 1890, z. 12, s. 620–631.

⁸⁹ PSiA 1891, z. 1, s. 41–44.

⁹⁰ Szczególnie wnikliwej ocenie poddał lwowski uczonej monografię Z. Lilienfelda *O pojęciu i strukturze poręki ze szczególnym uwzględnieniem zobowiązań korealnych*, której nie szczędził pochlebnych opinii. Konkludując podkreślał, że praca „przedstawia się jako dzieło naukowe, które w literaturze naszej zajmie niepoślednie miejsce”, zob. PSiA 1887, z. 6, s. 469.

⁹¹ L. Piętał wskazywał m.in., że: „W samym wykładzie uderza na wielu miejscach brak staranności, ścisłości w wypowiedaniu swych myśli, wskutek czego napotyka się w książce określenia jurystycznie niemożliwe, albo niejasne i niedokładne, albo wypowiedające coś tak bezwarunkowo mylnego, że nie można tego zaliczyć na karb odmiennego zapatrywania autora”, zob. PSiA 1890, z. 12, s. 621. Podsumowując swoje uwagi, recenzent stwierdza, że podręcznika nie można polecić młodzieży akademickiej, ibidem, s. 631.

⁹² „Prawnik” 1870, nr 1, s. 1–2; nr 2, s. 5–6 i nr 3, s. 11–12.

⁹³ „Prawnik” 1870, nr 19, s. 74 i nr 20, s. 77–78.

⁹⁴ Zob. *Kronika Uniwersytetu Lwowskiego (1894/5–1897/8)*, Lwów 1899, s. 125.

spadkowe rzymskie. O jego wartości świadczy chociażby fakt, że pozostaje ono nadal jedynym dziełem w romanistyce polskiej, tak gruntownie przedstawiającym wspomnianą problematykę. W publikacjach z dziedziny prawa handlowego i wekslowego lwowski uczyony koncentrował swoją uwagę głównie na aktualnych zagadnieniach ustawodawczych. Podkreślić także należy, że L. Pięta bacznie obserwował życie naukowe w Galicji i poza jej granicami, recenzując kilkanaście prac zarówno z zakresu prawa rzymskiego, jak też prawa handlowego i wekslowego.

Przedstawiona charakterystyka postaci L. Piętaka miała na celu jedynie krótkie przypomnienie tego uczonego i polityka, który z pewnością zasługuje na to, by poświęcić mu gruntowniejsze opracowanie.